

С. П. Павелко

ОДИНИЧНІ ЖІНОЧІ ІМЕНА В ІМЕННИКУ КОСОВА

Антропоніми — вагомий пласт ономастичного простору кожної національної мови. І це цілком закономірно, адже особові імена, прізвища, прізвиська, імена по батькові, псевдоніми відіграють важливу роль у житті суспільства. Вони мають істотне значення для вивчення історії, права, етнографії, для адміністративно-юридичної практики, для впорядкування та вдосконалення засобів офіційної ідентифікації населення. Дослідники вказують на ще одну важливу функцію онімів — креативну. Уявлення й асоціації наших предків через посередництво антропонімів творили їхнє життя, із чого очевидно є креативна функція пропріальної лексики: буття визначає характер імені — ім'я творить буття[16:72].

Вивчення антропонімів в Україні має вже певні традиції. Початки наукового студіювання розпочалися ще в другій половині XIX ст. і пов'язані з працями таких мовознавців, як А. І. Степович, М. Ф. Сумцов, В. О. Охрімович, В. М. Ястребов, І. Я. Франко. Це були невеликі роботи, присвячені окремим явищам антро-

понімії. Початок ХХ ст. ознаменувався появою праць з елементами наукового узагальнення, “з’ясування національних рис та продовженням регіонального вивчення антропонімів на основі діалектних особливостей”[4:29].

У середині ХХ ст. робота у цій галузі ономастичних досліджень значно активізувалась. Розпочинається системне вивчення українського антропонімікону, робляться спроби класифікації та узагальнень в межах зібраного фактичного матеріалу, розробляються теоретичні проблеми ономастики. У цей час з’являються монографічні дослідження та окремі статті Л. Л. Гумецької, М. Л. Худаша, М. О. Демчук, Р. Й. Керсти, А. П. Непокупного, С. П. Бевзенка, Ю. О. Карпенка, П. П. Чучки, Ю. К. Редька, І. М. Железняк, Л. Т. Масенко, А. О. Білецького, І. І. Ковалика, В. О. Горпинича, І. Д. Сухомлина, М. І. Сенів.

Серед антропонімічних розвідок значне місце посідає вивчення класу імен. Досліджуючи їх, окрім цікавих ономастичних результатів, можна отримати відомості про історичні, культурні, етнічні зв’язки народу, його звичаї, традиції, вірування.

Власні імена людей вивчалися в Україні здавна. Вагомий внесок у дослідження особових імен в історичному аспекті зробили праці Л. Л. Гумецької, М. О. Демчук, Р. Й. Керсти, О. Д. Неділько, М. І. Сенів, І. Д. Сухомлина, М. Л. Худаша, І. М. Железняк, І. Р. Осташа, В. О. Шевцової. Сучасний стан системи цього класу антропонімів ґрунтовно вивчено і проаналізовано такими мовознавцями, як П. П. Чучка (Закарпаття), Л. В. Кракалія (Буковина), О. Ю. Карпенко (південь України), О. Ю. Касім, Л. П. Зайчикова (Одещина), Т. Д. Космакова (Правобережне Побужжя), С. Є. Панцьо (Лемківщина), Р. В. Петрова (Херсонщина), Д. О. Жмурко (Ізмаїльщина).

В останні кілька років число дослідників значно зросло, а ономастична література поповнилася новими здобутками. Найвагомішими у цьому плані є дисертаційні дослідження Л. О. Белея, В. А. Івашка, С. М. Медвідь-Пахомової, І. Д. Скорук, Г. В. Кравченко, С. Л. Брайченко, О. Ю. Медведєвої.

Хоча українська антропоніміка має певні доробки, апробовані методи дослідження, розроблену теорію та термінологію, значний фактичний матеріал, укладені словники та довідники, про неї

говорять все ще як про молоду галузь мовознавчої науки. Ґрунтовне, всебічне вивчення української антропонімії в сучасній вітчизняній ономастиці висувається до ряду найактуальніших проблем. Сьогодні продовжується пошук нових аспектів дослідження власних назв, удосконалюється методика досліджень, поглиблюється теорія вивчення антропонімів, а також виразно простежується увага до регіональної проблематики та маловивчених класів онімів.

Антропонімія Косівщини ще не була предметом спеціального ономастичного дослідження. Історичний та сучасний матеріал даного регіону частково залучався до наукового аналізу Б. Б. Близнюк [1], однак об'єктом її уваги були прізвища. Відсутність наукового вивчення класу імен цього регіону й зумовлює актуальність обраної теми.

У даній статті ми ставимо за мету проаналізувати одну із чотирьох груп жіночого іменника м. Косова з 1880 по 1998 роки — одиничні імена. Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- 1) виявити усі жіночі імена, які входили до складу одиничних протягом досліджуваного періоду;
- 2) визначити склад одиничних жіночих імен за походженням (календарні імена, слов'янські, новіші запозичення та ін.);
- 3) встановити питому вагу одиничних імен на кожному хронологічному зрізі.

Асортимент жіночих імен цієї групи виявився набагато ширшим — 122 лексеми, ніж чоловічий — 92[9]. Як відзначають дослідники, це пов'язаного із загальною тенденцією: більшою рухомістю жіночої підсистеми, прагненням до оновлення[5:72]. Безсумнівно, кількісна сторона позначилася і на якісному репертуарі імен. Частина онімів з розряду одиничних покращувала своє вживання, піднімаючись до рідкісних, частотних чи навіть до першої десятки. Їх виявилось 34: *Агафія, Анастасія, Богдана, Валентина, Вікторія, Галина, Дарія, Емілія, Євгенія, Зоряна, Ілона, Ірина, Катерина, Лариса, Леся, Людмила, Марта, Мирослава, Наталія, Ніна, Нінель, Олександра, Олеся, Ольга, Павлина, Параска, Розалія, Роксолана (Роксоляна), Руслана, Софія, Тамара, Тетяна, Юлія, Ярослава.*

Невелика кількість імен — 3 — піднімалася тільки до частотних: *Андріана, Інна, Яна.* 23 оніми покращували свій статус у групі

рідкісних: *Алла, Аліна, Антоніна, Божена, Варвара, Василина, Ельвіра, Євдокія, Еліна, Зореслава (Зорислава), Зоя, Ліана, Любомира, Магдалина (Магдалена), Михайлина, Неля, Пелагія, Петронела, Соломія (Соломея), Степанида, Тереза, Франціска, Юстина.*

18 із 122 антропонімів залишались одиничними впродовж усього досліджуваного періоду, повторюючись на декількох зрізах: *Ангеліна, Анеля, Анжела, Валерія, Вероніка, Володимира, Дарина, Діна, Елла (Ела), Ельвіна, Жанна, Ізідора, Ксеня, Ліна, Меланія, Неоніла (Ніоніла), Поліна, Станіслава, Таїса.*

Найбільшу групу представляють разові імена, які не повторювались жодного разу, їх 44: 1880-1890 рр. — *Глікерія, Елеонора, Клементина, Матрона, Текля*; 1891-1900 рр. — *Кароліна*; 1901-1910 рр. — *Адолена*; 1921-1930рр. — *Жозефа*; 1931-1940 рр. — *Мокрина*; 1941-1950 рр. — *Данута, Ліза, Люся, Онисія, Раїса, Рузя, Янина*; 1951-1960 рр. — *Владлена, Зіновія, Степанія*; 1961-1970 рр. — *Віталіна, Жанетта, Зінаїда, Калина, Кристаліна, Моніка, Рената, Стелла*; 1971-1980 рр. — *Аделіна, Єлизавета, Інеса, Лоліта, Юзефа*; 1981-1990 рр. — *Владилена, Дзвенимира, Златослава, Майя, Мстислава*; 1991-1998 рр. — *Владислава, Дана, Дарвіна, Каринелла, Ніка, Сабіна.*

Якісний склад досліджуваного розряду онімів має багато спільних особливостей із чоловічим репертуаром. Група одиничних імен обидвох підсистем виявилася дуже різноманітною за своїм складом. Тут фігурують традиційні імена християнського календаря та власне слов'янські, запозичення та новотвори. Розглянемо ці антропоніми відповідно до їх походження, згрупувавши за мовами-джерелами.

Найчисельнішими є календарні імена. Переважна більшість — це лексеми грецького походження: *Агафія, Алла, Ангеліна, Варвара, Вероніка, Ізідора, Галина, Діна, Євдокія, Зінаїда, Зоя, Ірина, Катерина, Ксенія, Лариса, Ліна, Магдалина (Магдалена), Майя, Меланія, Моніка, Неоніла, Ніка, Ніна, Параска, Пелагія, Раїса, Софія, Таїса, Текля, Тереза.* Ці імена у різний час входили в іменник міста і користувалися неоднаковим попитом у найменувачів. Частина онімів даної групи, яка покращувала своє вживання, уже аналізувалася [10], тому звернемо увагу лише на ті, що ніколи не змінювали свого статусу, тобто в усі часи залишалися одиничними.

На першому хронологічному зрізі функціонували два антропоніми: *Текля* і *Меланія*. Перше ім'я зафіксовано в іменнику міста лише один раз, зрідка воно зустрічається і в селах Косівщини. Його отримували тут переважно дівчатка із бідних сімей або незаконнароджені. Воно прийшло до нас із Візантії разом із прийняттям християнства [8:93]. У Словнику власних імен людей воно зафіксовано у трьох офіційних варіантах: *Текля*, *Векла* (*Фекла*)[13:184]. Останній різновид з'явився у нас найпізніше і майже не прижився, на відміну від Росії. Жоден із цих варіантів зараз в Україні не використовується.

Онім *Меланія* фігурував у Косові двічі — на першому і третьому хронологічних зрізах. Раніше активно вживався він в іменнику села.

На другому хронологічному зрізі зустрілось ім'я *Ангеліна*, яке повторилось ще на останньому зрізі. У перекладі з грецької мови *angelos* означає вісник. По два рази, але у різні часи використовувались імена *Ксенія* та *Ізідора*. Антропонім *Ксеня* прийшов до нас разом із християнством. Первісне його значення спірне: можливо, від давньогрецького “гостинна” або “чужоземка”[8:77]. Воно функціонувало на третьому і сьомому зрізах. У 1914 і 1927 роках в іменник міста увірвався онім *Ізідора*. Він є цікавим ще й з точки зору фонетичного оформлення. В антропонімічних словниках[13:145;11:125;15:500] це ім'я фігурує як *Ісидора*, а на місцевому ґрунті інтервокальне *с* на західний лад подзвінчилось.

Чотири рази у групі одиничних повторилось ім'я *Неоніла*. Один раз воно фігурує як офіційний варіант *Ніоніла*. У Словниках зафіксовано тільки першу форму — *Неоніла* [13:166;11:164;15:513]. На думку Л. Г. Скрипник та Н. П. Дзятківської, воно походить від грецького слова *neos*, що означає “новий, молодий”[13:166].

На сьомому хронологічному зрізі використовувались оніми *Вероніка*, *Діна*, *Раїса*, *Таїса*. Ім'я *Вероніка* функціонувало в іменнику двічі, залишаючись в розряді одиничних. В Україні воно ніколи не було популярним. В Росії, як стверджують дослідники, воно також не було частотним, переважно його брали при вступі в монахи. Етимологія остаточно не з'ясована. Тепер це ім'я в містах у середньому отримують 4 із 1000 дівчаток, у сільській місцевості — вдвоє рідше[8:69]. Антропонім *Діна* укріпився у Косові

міцніше, хоча також з'явився тут лише в середині ХХ ст. Він повторився три рази — 7, 10, 12 хронологічні зрізи. Дискусійним залишається і його походження. Найімовірніше, від грецького слова *dynamis* — сила, міць, могутність, влада [13:133]. Інші вчені припускають, що це коротка форма запозичених імен Костадіна, Дінора, Бернадіна[15:469] чи Діана, Діонісія, Дінальдіна[8:73].

Ім'я *Païca* зустрілося в наших матеріалах тільки один раз, у 1948 році. Воно прийшло до нас дуже давно, разом із прийняттям християнства, але ні в Україні, ні в Росії не мало великого успіху. Тепер воно зустрічається скрізь, але рідко.

Онім *Taīca* функціонував в іменнику двічі (70-80-і роки). Це ім'я має ще одну офіційну форму — *Taīsia*. Документально воно фіксується уже з IV ст., переважно в Єгипті[8:91], а звідси і припущення щодо етимології: від *ta Isios* — "яка належить Ісіді" — єгипетській богині[13:183]. До нас воно прийшло з Візантії.

Друга половина ХХ ст. ознаменувалася появою у косівчан ще п'ятьох одиничних жіночих імен: *Зінаїда*, *Ліна*, *Моніка*, *Майя*, *Ніка*. Перші три оніми з'явилися тут вперше у 60-х роках. *Зінаїда* і *Моніка* належать до імен разового вжитку. В Україні вони ніколи не були частотними. Свідченням цього є і той факт, що навіть останнє видання українського Словника власних імен людей (1996 р.) не містить лексеми *Моніка*. Антропонім *Ліна* використовувався на трьох хронологічних зрізах — 9, 10, 12, однак так і залишався серед розряду одиничних. Суперечливим є його походження. Українські дослідники висловлюють з цього приводу такі припущення: можливо, це жіноче до особового чоловічого імені *Linus*; *linos* — скорботна пісня; міг стати цим документальним іменем скорочений варіант від ряду імен — Аделіна, Ангеліна, Капітоліна та под. [13:153]. В. А. Никонов схильний до думки, що це запозичена з західноєвропейських мов коротка форма від імен Кароліна, Евеліна і т. п. [8:79], Н. А. Петровський пов'язує його з давньогрецькими джерелами[11].

Наступні два оніми *Майя* і *Ніка* з'явилися в іменнику недавно: перше — у 80-х, друге — у 90-х роках і використовувались лише по одному разу. У Донецьку, наприклад, сплеск імені *Майя* припадає ще на 20-30-і роки, потім активність дещо знижується, а до кінця сторіччя воно лише періодично фігурує в іменнику міста

[7:10]. Онім Ніка зафіксовано в антропоніміконі м. Луцька у групі маловживаних імен[12:10].

Значно менше виявилось у наших матеріалах онімів латинського походження: *Вікторія, Інна, Мокрина, Наталія, Рената, Розалія, Рузя, Роксолана, Тетяна*. З них тільки 3 залишались у розряді одиничних. Так, антропонім *Мокрина*, що належить до антропонімічних архаїзмів, фігурував в іменнику на 6 хронологічному зрізі (1931-1940 рр.). На нашу думку, його поява тісно пов'язана з релігійним фактором, оскільки дівчинка, що отримала це ім'я, народилась 31 липня, а 1 серпня Православна церква вшановує пам'ять святої Мокрини. На Прикарпатті, як і в багатьох інших регіонах України, в цей день господарі примічають погоду, адже існує повір'я: яка погода на Мокрини, така буде й осінь. У народі навіть існує приповідка: "Свята Мокрина осінь приносить"[14:181].

Ім'я *Рузя* отримала дівчинка, яка народилась у 1949 р. У даному випадку засвідчено проникнення до актових книг розмовної форми офіційно закріплених онімів *Роза, Розалія*. Саме народний варіант *Рузя* представлений на Косівщині найбільш широко.

На 9 хронологічному зрізі (1961-1970рр.) у розряді одиничних перебувало ім'я *Рената*. Цей онім недавно увійшов до антропонімікону українців. Серед імен-неологізмів його зафіксувала дослідниця І. Д. Скорук в іменнику м. Луцька, зрідка трапляється *Рената* також і в інших регіонах. У Росії, за даними В. А. Никонова, цей антропонім належить до одиничних. Зокрема, його зафіксовано у Вологді (1979р.) і в Москві(1981 р.). Це вже "революційне" переосмислення старого лат. *Renatus*, жін. *Renata* "повернений до життя, наново народжений", пор. італ. *Renato*, фр. *Rene*, пол. *Renata*. На думку російських вчених, воно утворене з початкових букв слів "революція", "наука", "труд" (рос.). Спочатку з'явилося чоловіче ім'я *Ренат*, потім від нього утворена жіноча форма[8:88].

Решта онімів латинського походження, що входили в іменник як одиничні (*Вікторія, Інна, Наталія, Роксолана, Тетяна*), надалі значно покращили свої позиції. І тільки один з них (*Розалія*), активно увійшовши до антропонімікону міста у кінці XIX ст., змістився до розряду одиничних, а до кінця XX ст. і зовсім припинив своє функціонування.

Давньоєврейських імен до репертуару косівчан увіходило дуже мало — 3: *Єлизавета, Соломія, Тамара*, тоді як аналогічних чоловічих втричі більше — 9 [9:212]. З цих трьох імен тільки *Єлизавета* не змінювала свого статусу. Його отримала одна дівчинка, яка народилась у 1972 р., причин найменування з'ясувати не вдалося. В українців, як і в росіян [8:74], частотність цього імені була і залишається обмеженою.

Антропонім скандинавського походження *Ольга* один зріз (1880-1890 рр.) перебував на найнижчому щаблі іменника, зазнавши далі стрімкого злету, а останні два десятиріччя міцно займає четверту позицію.

У складі жіночих, як і чоловічих одиничних імен косівчан, наявний і власне слов'янський ономастичний пласт лексики: *Володимира, Владислава, Дзвенимира, Златослава, Калина, Мстислава*. Більшість з них належать до імен разового вжитку. Перший антропонім зафіксований на двох хронологічних зрізах: у 1900 р. він представлений неповноголосною формою *Владимира*.

У різні часи розпочинали чи закінчували свій шлях серед одиничних й інші слов'янські імена — *Богдана, Зорислава, Зоряна, Людмила, Любомира, Мирослава, Станіслава, Ярослава*, але вони користувалися і продовжують користуватись популярністю у найменувачів. Найбільше слов'янських імен — по 4 — перебувало у групі одиничних у 30-і, 50-і та 80-і роки.

Як бачимо, структурно наші імена ширше представлені іменами-композирами і вужче (тільки 2: *Зоряна, Калина*) — одноосновними лексемами. Щодо часу виникнення, то переважна їх більшість є дуже давніми утвореннями, і це засвідчено у пам'ятках. Тільки окремі імена з'явилися значно пізніше. Погоджуємось із дослідницею української антропонімії І. Д. Скорук, яка відносить композири *Зореслав* і *Зореслава* до пізніх утворень, як і одноосновні імена *Зорян, Зоряна* і *Зорина*, які утворені від апелятива *зоря*[12:12]. Цю думку підтверджують і ті факти, що названі антропоніми не зафіксовано ні у побуті українців XIV — XVII ст. [2], ні у пам'ятках XVIII ст. [3] За нашими даними, онім *Зоряна* з'явився в іменнику Косова у 1940 р., *Зореслава* — 1960 р., тоді як чоловічий відповідник *Зорян* — у 1960 р., *Зореслав* — 1971 р.

У групу одиничних антропонімів у різні часи проникали й ін-

шомовні імена. Вони представлені в основному західноєвропейськими запозиченнями. На цьому тлі помітною є група французьких імен: *Анжела, Жанна, Жанетта, Клементина*. Три з них належать до імен разового вжитку, а онім *Жанна* повторився двічі — на 8 і 10 хронологічних зрізах. Це ім'я сьогодні використовується в Україні, Росії. За даними В. А. Никонова, у 1981 р. його давали в середньому 5 із 1000 новонароджених дівчаток [8:88].

Від цього імені утворився новий онім із зменшено-пестливим суфіксом -етт — *Жанетта*. Серед косівчанок його отримала лише одна новонароджена. Він використовується також в іменнику інших регіонів. Наприклад, дослідниця Г. В. Кравченко зафіксувала його у м. Донецьку у 20-х роках ХХ ст. Вчений В. А. Щаніцин зазначає, що антропонім *Жанетта*, як і ще чимало екзотичних західноєвропейських власних імен людей, з'явилися у нас ще в ХІХ ст. [17:66].

У 1929 р. у м. Косові зареєстровано одиничний антропонім *Жозефа*, що має також яскраве іншомовне забарвлення. Ономастичні словники його не подають. О. В. Суперанська фіксує онім Жозеф-фр. Joseph (див. Иосиф). Отже, Жозефа — це Йосипа, лише у французькій вимові.

Серед німецьких запозичень зі статусом одиничних ми зафіксували такі оніми: *Елеонора, Елла, Аделіна, Ельвіна*.

Новим для східнослов'янської антропонімії є ім'я *Стелла*, що прийшло до нас із Західної Європи, однак не набуло в Україні (та й в Росії) значного поширення. У наших матеріалах воно трапилось один раз — у 1969 р. Лише періодично потрапляло воно і в іменник інших регіонів України, Росії [7:9;12:10;8:76]. В основі цього оніма лежить апелятив лат. *stella* "зірка". На 10 хронологічному зрізі з'явилося милозвучне запозичення з іспанської мови — *Інеса*.

У 1993 р. під впливом іноземних серіалів до репертуару міста потрапило нове ім'я *Сабіна*, яке отримала одна дівчинка. Його поява пов'язана з бажанням батьків дати своїй дитині незвичне, рідкісне наймення. Фахівці з даного питання радять бути дуже обережними при виборі імен. Важливо подумати про його естетику, багатство похідних варіантів, якими можна висловити любов до своїх дітей, а також як поєднується воно з ім'ям батька. Однак

практика засвідчує, що жоден іменник міста, а часто й села не обходиться сьогодні без запозичень. Введення іншомовних імен у мову стало вже природним і нормальним процесом, є одним із способів поповнення іменного репертуару. О. В. Суперанська зазначає, що особові імена — це найбільш інтернаціональні слова. Вони легко переходять від одного народу до іншого і переважно поширюються далеко за межі тієї території, де колись жив народ, який їх створив [15:365].

У наших матеріалах зареєстровано низку одиничних жіночих імен, утворених від відповідних їм чоловічих. Цю групу представляють імена-неологізми, антропонімічні архаїзми, а також давні слов'янські композити: *Валерія, Віталія, Владилена, Володимира (Владимира), Владислава, Владлена, Глікерія, Дарина, Зіновія, Мстислава, Онисія, Станіслава, Степанія, Юзефа, Янина*. Вони утворені шляхом словотвірної фемінізації — за допомогою синкретичної флексії *-а*, яка досить продуктивна як в українській, так і в інших мовах, лише форма *Степанія* утворена суфіксом *-ія* від *Степан*, а *Янина* — суфіксом *-ина* від *Ян*.

Причини появи великої кількості парних календарних імен криються в потребах дуже віддалених від нас часів. Вчені зазначають, що перша з них — це потреба розширення списку жіночих імен, яких у святцях XIII-XIV століть було дуже мало (канонізувалися, як відомо, переважно чоловіки, їх імена і поповнювали списки). Друга причина досить своєрідна. У церковних календарях імена святих великомучеників були записані то в родовому (переважно), то в називному відмінках, а форма називного відмінка багатьох жіночих імен схожа на форму родового відмінка чоловічих імен. Ці чоловічі імена неосвіченими попами з глибокої провінції сприймалися як жіночі [6:40]. Так спочатку в рукописних, а пізніше і в друківаних церковних календарях список жіночих імен поповнювався і розширювався за рахунок чоловічих імен у формі родового відмінка.

Отже, проаналізований матеріал засвідчує, що склад жіночих одиничних імен переважає кількісно і оновлюється якісно швидше, ніж склад чоловічих, котрі відзначаються більшою традиційністю та усталеністю. Імена, які були раритетними у кінці XIX ст., виходять з ужитку у XX ст., поступаючись іншим. Рівень питомої

ваги в обох підсистемах був низьким. Мінімальна концентрація жіночих імен спостерігалась на II хронологічному зрізі (1891-1900 pp.) — 1,89 %. Впродовж наступних десятиліть — 1901-1940pp. бачимо поступове зростання цього рівня: 2,03 %, 3,08 %, 5,28 %, 5,59 %, а на VII зрізі він був максимальним — 6,30 %. Надалі кількість новонароджених, для яких батьки обрали нестандартні імена, то зменшувалась, то збільшувалась, дорівнюючи 3,4 % (1951-1960 pp.), 5,28 % (1961-1970 pp.), 2,88 % (1971-1980 pp.), 2,94 % (1981-1990 pp.). На першому хронологічному зрізі питома вага одиничних імен становила 3,0 %, а на останньому — 4,18 %.

1. Близнюк Б. Б. Сучасні гуцульські прізвища в історичному розвитку. Автореф. дис...канд. філол. наук. — Львів, 1997.

2. Демчук М. О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV-XVII ст. — К., 1988.

3. Денисюк В. В. Антропонімія українських історіографічних пам'яток другої половини XVII-XVIII ст.: Автореф. дис... канд. філол. наук. — К., 2003.

4. Железняк І. М. Антропонім// Українська мова: Енциклопедія. — К., 2000.

5. Касим Г. Ю., Касим Е. Ю. О некоторых особенностях развития мужского и женского имени (на материале имен русских жителей Одесской области) // Актуальные вопросы русской ономастики. — К., 1988.

6. Коваль А. П. Життя і пригоди імен. — К., 1988.

7. Кравченко Г. В. Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки: Автореф. дис... канд. філол. наук. — Донецьк, 2000.

8. Никонов В. А. Имя и общество. — М., 1974.

9. Павелко С. П. Одиничні імена в антропонімії Косова// Записки з українського мовознавства. — Одеса, 2003. — Вип. 12.

10. Павелко С. П. Особливості гуцульського жіночого іменника у місті та селі (Косів і Космач) // Записки з українського мовознавства. — Одеса, 2000. — Вип. 10.

11. Петровский Н. А. Словарь русских личных имен. — 3-е изд. — М., 1984.

12. Скорук І. Д. Динаміка антропонімікону м. Луцька в ХХст.: Автореф. дис... канд. філол. наук. — К., 1999.

13. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. — К., 1996.

14. Скурагівський В. Дідух: Свята українського народу. — К., 1995.

15. Справочник личных имен народов РСФСР/ А. В. Суперанская и др. — 4-е изд. — М., 1989.

16. Фаріон І. Д. Креативна функція антропонімічної лексики//Наукові записки. — Вип. 37. — Серія: Філологічні науки(мовознавство). — Кіровоград, 2001.

17. Щаницин Л. М. Народные личные имена. — М., 1989.